

Romano hangos

15. ročník

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 21 • ČÍSLO 8 • VYŠLO 19. ČERVENCE 2019

zprávy

PRAHA – 4. července v ranních hodinách zemřel po dlouhé nemoci ve věku 64 let Jan Surmaj. Tento charismatický rodák z Prahy se od malička věnoval hudbě. Jan Surmaj vyrůstal v osadě Kochanovice na Slovensku a již jako malý hrál především na housle a harmoniku. Svoji kariéru muzikanta započal hraním na svatbách a ve vinárnách. Po přestěhování do Neratovic založil Jan Surmaj svůj vlastní orchestr a zahrál si i v několika filmech.

ÚSTÍ NAD LABEM – Termální koupaliště Brná v Ústí nad Labem zaměstnalo několik Romů na pozici plavčíchů a také šatnáře. Podle Martina Maty, ředitele příspěvkové organizace Městské služby Ústí nad Labem, která koupaliště provozuje, návštěvníci na zaměstnané Romy reagují velmi pozitivně. Romové byly na svá místa vybráni v rámci výběrového řízení na uveřejněné pozice, uvádí server romea.cz

z obsahu

Téma čísla:

**Zdravý
životní styl**

Lavutara: Romové a jazz
strany 4 a 5

**Doporučuji vynechat
rychlá občerstvení**
Rozhovor s Milkou
Kačovou strany 6 a 7

Silné a slabé stránky „bruselského povstání“

Dne 8. 7. 2019 proběhla v Bruselu plánovaná demonstrace Romů žijících v Evropě. Hlavním organizátorem akce byl pan Štefan Pongo (český Rom žijící ve Velké Británii). Ten již dříve přišel s on-line fotokampaní Romů na sociálních sítích reagující na stereotypizující výroky prezidenta Miloše Zemana na adresu Romů, který na podzim 2018 několikrát veřejně o Romech prohlásil, že valná většina z nich nepracuje a pobírá sociální dávky. Sdílené fotky Romů z jejich zaměstnání na sociálních sítích byly pro tento veřejný anticiganismus z nejvyšších pater české politiky velmi vkusnou obranou.

Snad jen škoda, že myšlenka neměla hlubší koncept k oslovení co nejvíce lidí k participaci na fotokampani pro veřejné zpochybnění Zemanovy vymyšlené statistiky o nezaměstnaných Romech.

Ale zpět k nedávno proběhlé demonstraci Romů. Sociálními sítěmi procházela informace o plánované demonstraci v posledních měsících velmi často. Hlavní organizátoři také pravidelně realizovali živá vysílání k informování široké romské veřejnosti. Cílem bylo uspořádat protest Romů žijících v Evropě, a upozornit tak evropské instituce a politiky na neefektivní využívání finančních prostředků

čerpaných právě na integraci Romů v jednotlivých členských státech. Za sebe osobně musím opět přiznat, že tato myšlenka, vzhledem ke společenské situaci, v níž Romové v Evropě žijí, je na místě a nabádá k hlubokému zamyšlení. Avšak postupem času, kdy jsem měl možnost sledovat některé příspěvky na sociálních sítích, přicházely i jisté (dnes už oprávněné) obavy.

Předně jsem se sám sebe opakovaně ptal, zda jsou jasné vytyčeny důvody k demonstraci před Evropským parlamentem. Velmi konkrétní, jasná zpráva pro evropské instituce a politiky, proč jsme tady, co

se nám nelíbí, co navrhujeme (přízpůsobená všem místním kontextům, kde Romové žijí). Obdobně jsem se zamýšlel i nad samotnou účastí. Jde o demonstraci českých Romů žijících v České republice a v Anglii, nebo jde skutečně o demonstraci Romů žijících v Evropě? Podle kvalifikovaných odhadů žije v Evropské unii cca 12 milionů Romů. Protest v Bruselu (hlavním městě Evropy) si dle mého soudu zasloužil jistou úroveň prezentace Romů jako jedné z největších národnostních menšin v Evropské unii. Domnívám se, že organizátoři ten-

Pokračování na str. 2

Lol'i paradička – komedie o lásce

Lol'i paradička je romantická komedie o lásce z východního Slovenska. V příběhu sledujete životy dvou lidí, prodavače cukrovinek Milana a romské dívky Veronky, která mu ukradla dva turecké medy, protože měla hlad. Veronka se chce Milanovi odvděčit a nabídne mu, že půjde dělat prodavačku do stánku. V jedné ubytovně na okraji města se do sebe potom zamilují a chtějí spolu zůstat, tak si plánují svoji budoucnost a společný život. Milan nemá nohu, Veronka to ale nevidí. Milanovi zase nevadí to, že je Romka. Jsou to dvě překážky, které ne každý může přijmout. Otázka zní, zda společnost přijme tento pár...

Více se dozvíte, když si uděláte čas a zajdete se do kina na tuto komedii podívat.

Autory scénáře a režie jsou otec a syn, Viťo a Richard Staviarskí.

V hlavní roli Veronky se představila mladá herečka Kamila Mitrášová.

Ahoj, Kamilo, mohla bys nám prozradit, jak ses k hlavní roli Veronky ve filmu Lol'i paradička dostala?

Úplně nepriamo. Bol casting v jednej z obcí blízko mojej, ale ja som na casting nešla. Moja mama im zavolała, že som sa nemohla dostaviť, tak prišli za mnou, prešli sme si dialógy, a už som tam bola.

Vlastně je to úplně poprvé, kdy ses zúčastnila tak velkého natáčení. Jaké to bylo, když ses poprvé ocitla před kamerou, měla jsi trému?

Najťažšie pre mňa bolo zaradiť sa do kolektívu. Som dievča z dediny a Košice pre mňa boli ako Las Vegas. Môžem povedať, že ťažké bolo úplne všetko, nikdy predtým som kameru nevidela. Študovala som divadelné herectvo, nie filmové, a sú to dve rozličné veci.

Pokračování na str. 4

zprávy

CHANOV – Mostecké vládnoucí hnutí ProMost chce v roce 2020 postavit v městském sídlišti Chanov po vzoru Vsetína první kontejnerový dům, který má odolat vandalství víc než původní paneláky a zároveň nabídnout důstojné bydlení pro Romy žijící na sídlišti. Chanovští Romové s tím nesouhlasí a podepisují petici v obavách, že celý Chanov se tak promění v nefunkční kontejnerový koncentrák. S vybudováním tzv. „čunkodomků“, jak je nazývají místní Romové, nesouhlasí ani Agentura pro sociální začleňování a celá řada neziskových organizací a aktivistů.

PLZEŇ – Za výtržnictví a pokus ublížení na zdraví skončil před plzeňským okresním soudem pětadvacetiletý Syřan. Dvojici neonacistů ve věku 24 a 27 let, kteří přišli obtěžovat do jeho stánku s občerstvením, přetáhl obuškem. Plzeňský soud mu ale žádný trest neuložil. Odůvodnil to tím, že pouze reagoval na zavrženíhodné jednání poškozených, za které byli také oba pravomocně odsouzeni. Opačného názoru byl ale žalobce, jenž se na místě odvolal. Dvojice mladíků pokřikovala na Mohamada Yzana Ramadana, že je smradlavá špína a další rasistické urážky.

Co najdete, když se podíváte do světa romských osobností?

Socioložka Jiřina Šiklová napsala, že tvořit galerii romských osobností je dost podobné snahám Čechů za Rakouska – Uherska; seznamy vzdělanců byly tehdy pro vlastence způsob, jak dokázat německým spoluobčanům, že se jejich národnost dokáže zařadit do celku. Paralela s Romy dnes je celkem zřejmá.

I já sama jsem tuto snahu viděla, když mi poprvé ukázala ředitelka Muzea romské kultury v Brně, Jana Horváthová, rukopis profesora Ctibora Nečase, který svou „galerii romských osobností“ rozpracoval na konci své akademické kariéry. Kniha představující životopisné informace o romských osobnostech v krátkých medailoncích, odosobněných a v jakémsi seznamu.

K čemu dělat knihu, která velmi rychle informačně zastarává v době internetu a technologií, které umožňují mnohem víc? A proč se vlastně pokoušet zase něco dokazovat, ptala jsem se sama sebe. Patřím k mladší veřejně aktivní romské generaci. Kdybychom měli nějaký manifest, pak jeho základním kamenem bude nechota ukazovat, že jsme lepší než jiní Romové nebo právě snaha dokazovat cokoliv lidem zvenku. Jsme, kdo jsme. A za to, čím jsme, vdčíme nejen sobě a svým rodinám, ale také těm, co tu dávno vychozenou cestu, po které jdeme, prošlapávali coby neexistující stezku v divočině.

Pařív, romsky úcta, je jakýsi nepsaný romský manifest. Pravidla, která jsou svatá a která by měl člověk nosit v srdci a řídit se jimi, aby žil dobrý život. Jeho jádrem je úcta ke starším, úcta ke všem lidem, jednoduše humanita.

Úcta k příběhům starších a respekt k příběhům jiných spolu s radostí z jejich objevování pro mě stály u rozhodnutí se do tvorby „galerie“, později projektu Amendar, zapojit. Kývla jsem na tvorbu knihy i webové galerie s vědomím, že jsem se vzhledem k času i objemu práce upsala ďáblu. Ale bylo to silné, stejně jako odkaz profesora Ctibora Nečase, historika, který stojí za akademickým uchopením romských dějin a byl celosvětově uznávanou kapacitou. A také úcta k jedné z osobností z knihy – ředitelce Muzea romské kultury, Janě Horváthové. Ztělesňuje to, co mnoho jiných osobností z projektu Amendar. Zasvěcení života myšlence, něčemu většímu a stejně důležitějšímu, jako je osobní život.

Tím vším se pro mě coby editoru projekt Amendar: Pohled do světa romských osobností, stal. Rukopis profesora Nečase jsme upravili, širouce rozšířili a bylo to velké dobrodružství. Hledat a dávat dohromady opravdu „seznam osobností“, redakčně interní, ale přesto odpudivý. Nepřekvapilo mě, že kolegyně, která ve stejnou dobu pracovala na tématu romského holocaustu, právě kvůli podobnosti se seznamy, jaké vznikaly za první republiky a které zneužili nacisté, nechtěla v tvorbě galerie pokračovat.

Nakonec jsme museli kvůli „přízemním“ finančním limitům vybrat z více než 500 romských osobností působících v Česku v průběhu 20. století polovinu. Museli jsme si klást otázku „kdo je to romská osobnost“? Jsou to lidé pouze hlásící se k romské národnosti? Jen ti vzdělaní? Jen ti veřejně aktivní? Nebo ti úspěšní?

Osobností se pro nás stali všichni, kteří našli své místo ve společnosti, kteří dokázali a dokazují žít svůj život naplno, zasvětit ho něčemu, kteří čelili dějinám, předsudkům nebo svým rodinám. Jsou to aktivisté, umělci, akademici, profesionálové z různých oborů, politici, ale i legionáři, pozůstalí holocaustu nebo sportovci.

Většina z nich uváděla pro knihu i webovou galerii osobní motto. Drtivá většina z nich se obrací k Romům samotným, nikoli k lidem zvenčí, ke kterým odkazuje název Amendar – v překladu z romštiny „od nás“. Vyzařují pozitivitu, moudrost, víru v budoucnost a hlavně podporu.

V tomto směru se pro mě stal projekt Amendar ještě něčím víc, než odkazem a projevem úcty. Stal se živým nástrojem, kterým promlouvají Romové mezi sebou, sami k sobě.

Alica Sigmund Heráková

**Chcete přispívat na naše anketní stránky?
Ozvěte se šéfredaktorovi na
romanohangos@gmail.com**

Silné a slabé stránky...

Dokončení ze str. 1

to mezinárodní rozměr podcenili a uskutečnili protest Romů na úrovni Prahy, Bratislavy či Bukurešti.

Plně chápu, že někteří z Vás mě nyní mohou vnímat jako kritika, který není schopen ocenit krok jedince či skupiny lidí pro lepší budoucnost naší komunity. Má dosa-
vadní učení i zkušenosti mě však

naučily pochopit, jak velký význam má právě schopnost sebekritiky. Mám také pocit, že v našich řadách tato vlastnost velmi chybí!

Ve svém příspěvku oceňuji a vítám jakékoliv aktivity, které přicházejí od nás, od Romů. Jen je škoda, že se stále škatulkujeme a vytváříme si kolem sebe jen určitý omeze-

ný okruh osob, s nimiž na nějaké myšlenke, nápadu, projektu spolupracujeme. Právě a jen pro tento ne-kolektivní přístup nejsme schopni realizovat potřebné společenské změny nás Romů v míře zaručující skutečný posun věci!

**Tomáš Ščuka
foto: ČTK**

Federace židovských obcí loni evidovala 347 antisemitských činů

Praha – Federace židovských obcí (FŽO) loni zaznamenala celkem 347 antisemitských incidentů, více než v minulých letech. Z výroční zprávy vyplývá, že nárůst protižidovských nálad je patrný zejména na internetu, avšak že antisemitské násilí a diskriminace zůstávají v Česku i nadále vzácné. Fyzické útoky eviduje federace dva, podle ní je však obětí často nenahlásí.

Zatímco v roce 2009 zaznamenala FŽO 28 antisemitských incidentů, v roce 2013 už jich bylo 169

a o dva roky později 221. Na internetu se podle ní dlouhodobě zvyšuje počet publikovaných antisemitských článků, příspěvků na sociálních sítích, anonymních komentářů a diskusních příspěvků.

„Antisemitské projevy nenávisti na internetu tvoří necelých 93 procent všech evidovaných incidentů,“ uvedla federace ke statistikám za loňský rok. Zmíněné příspěvky se podle FŽO tradičně objevují na webech extrémní pravice či na antiliberalních webech. „Výraznou

ideovou základnou pro antisemitské texty v České republice byly v roce 2018 také dezinformační platformy, často prokremelské, z nichž pochází přes 36 procent všech zaznamenaných incidentů,“ podotkla federace.

V internetových příspěvcích podle výroční zprávy obsahově dominovala lživá, vulgární nebo stereotypní tvrzení o Židech. „Velmi časté je šíření konspiračních teorií o mýtu světového židovstva, jeho kontroly nad médií, ekonomikou, vládami a dalšími veřejnými institucemi,“ upozornila FŽO.

Nejvíce incidentů zachytila federace v květnu 2018, kdy projevy antisemitismu souvisely s přesunem amerického velvyslanectví z Tel Avivu do Jeruzaléma a následnými nepokoji v pásmu Gazy.

„Česká republika však i nadále zůstává pro židovskou komunitu, ve srovnání s jinými státy ve středoevropském regionu i v západní Evropě, bezpečnou zemí,“ konstatovala federace. Násilné antisemitské incidenty podle ní jsou i nadále ojedinělé, loni se oba odehrály v Praze. V dubnu fyzicky napadl nový zaměstnavatel v hotelu svého zaměstnance a vulgárně ho urazil. V srpnu pak napadl taxikář cizince s jarmulkou, uvedla FŽO.

Dále federace zaznamenala tři případy znehodnocení židovského majetku antisemitskými nápisy či symboly a devět incidentů spadajících do kategorie vyhrožování, obtěžování nebo urážky konkrétního člověka kvůli jeho skutečnému či domnělému židovství.

Podle zprávy ministerstva vnitra loni policie řešila 15 trestných činů s antisemitským podtextem, o 12 méně než v roce 2017. **ČTK
ilustrační foto: Sabir Agalarov**

Anketní otázka

Jaké rozhodnutí jste učinili za poslední rok, abyste zlepšili svůj životní styl a cítili se lépe?

Milka Kačová

Cvičím, posílaju, jím zdravěji a piju jen čistou vodu.

Jenda Červeňák

Učinil jsem několik rozhodnutí. První bylo znovu začít cvičit, to je v dnešní době hodně důležité. Člověk se cítí lépe a zbaví se přebytkého stresu. Za druhé to byla změna pracovního oboru, což mi přineslo jednou tolik větší příjem než minulý obor.

Marta Hudečková

Pokud budu rekapitulovat poslední rok svého života, tak za dvanáct měsíců jsem začala opět žít. Myslela jsem si, že kvůli svému věku a nemocem už nemám co předat ostatním a můžu už jen všechno sledovat z gauče. Jednou mě oslovil můj současný kolega Petr Giňa a nabídl mi moderování streamového vysílání. Po krátkém zdráhání jsem nabídku přijala. Zjistila jsem, že moje vědomosti a flexibilita se neztratily. Změnila jsem styl života se vším všudy. Začala jsem se o sebe více starat, kupovat oblečení, zajímat se o kos-

metiku, změnila jsem stravování. S tou stravou se ale musím přiznat, že ne vždy jím zdravě. Pečený bůček a výpečky se zelím a knedlíky je asi největší lahůdka.

Uvědomila jsem si, že život nekončí a pokud chceme, můžeme žít plnohodnotně. Život je křehký, ale o to krásnější. Naučme se jej žít naplno, a pokud můžeme, předávejme své zkušenosti a vědomosti ostatním.

Monika Kokyová

Já se rozhodla přihlásit se do kulinářské soutěže MasterChef Česko 2019. Chtěla jsem práci a říkala si, když se do hry nedostanu, musím do práce, nemůžu být už doma, musím něco dělat! A najednou jsem byla ve hře a soutěžila o titul MasterChef CZ! Účast v této hře mi život převrátila o 1000 procent. Mám práci v restauraci a dělám kurzy vaření! Našla jsem to, co mě baví a naplňuje!

Martina Valchařová

Přečíst Bibli a chovat se podle toho. Má odpověď.

Anketu připravila
Veronika Kačová

Podíl dětí, které jsou v ústavu ze sociálních důvodů, roste

Podíl dětí do tří let, které se dostaly do dětského domova jen ze sociálních důvodů, v posledních letech roste. Dosáhl dvou pětín. Je tak vyšší než procento dětí, které zařízení přijala kvůli zdravotnímu stavu. Vyplývá to z údajů Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS). Takzvané kojenecké ústavy patří mezi zdravotnická zařízení. Lůžek v nich i přijatých dětí v Česku postupně ubývá.

Podle ÚZIS v roce 2017 fungovalo 26 domovů pro děti do tří let a jedno centrum. Za celý rok přijaly 1490 dětí, dvě pětiny z nich ze sociálních důvodů. Je to nejvyšší podíl od roku 2011. Tehdy se kvůli špatné sociální situaci do kojeneckého ústavu dostalo 34 procent dětí.

Nejvyšší soud na začátku roku 2011 uvedl, že chudoba a špatné bydlení nemohou být hlavním důvodem k umístění dítěte do ústavu. Odebrat dítě je možné až tehdy, pokud jiná opatření nevedla ke zlepšení podmínek. Potřeba je také vyslechnout názor dítěte, nařídil Nejvyšší soud. Posílání dětí do ústavních zařízení zkoumala také ombudsmanka Anna Šabatová, zaměřila se na kojenecké ústavy i domovy pro větší děti. Druhým nejčastějším důvodem pobytu v ústavu byla sociální situace rodiny, a to hlavně nevhodné bydlení, předluženost či nezaměstnanost. Zástupci některých organizací na pomoc dětem poukazují na to, že o umístění dítěte do zařízení často žádají sami rodiče.

V roce 2011 podíl dětí, které se do kojeneckého ústavu dostaly ze sociálních důvodů, výrazně poklesl. V roce 2008 dosahoval přes 52 procent. Údaje ÚZIS ukazují, že sociální situace rodiny hraje při umístění do domova v posledních letech roli častěji než zdraví dětí.

O podobě péče o ohrožené a opuštěné děti se v Česku diskutuje léta, shoda na ní ale není. Problematika spadá pod tři resorty. Kojenecké ústavy má na starosti ministerstvo zdravotnictví, dětské domovy pro starší děti a výchovné ústa-

vy ministerstvo školství a dětské azylové domy, pěstouny a pomoc rodinám ministerstvo práce.

O omezení ústavní péče a snížení počtu kojeneckých ústavů jednal několikrát i sněmovní sociální výbor. Podle části poslanců zařízení poskytují specializovanou lékařskou péči malým dětem a jsou potřebná.

„Pokud je na tom dítě zdravotně tak, že potřebuje specializovanou péči, je stejně jako z rodiny i z kojeneckého ústavu na dobu nezbytně nutnou přemístěno do nemocnice. Kojenecké ústavy totiž nedisponují specialisty ani speciálním vybavením pro závažné zdravotní komplikace,“ sdělila ČTK šéfka organizace Lumos Petra Kačírková.

Podle ÚZIS se předloni zhruba sedm z deseti propuštěných dětí po pobytu v kojeneckém ústavu vrátilo domů. Do náhradní rodiny se dostalo 14 procent dětí a do dětského domova pro starší děti se přesunu-

la desetina. Procento dětí šlo pak do domovů pro postižené. „Většina z dětí, které jsou v kojeneckých ústavech umístěny, nemají tak závažnou diagnózu, která by jim znemožňovala život v běžném prostředí,“ uvedla Barbora Křížanová z organizace Lumos.

Jako první v republice zrušil kojenecké ústavy Zlínský kraj v září 2016. Využívá pěstouny. Letos v únoru náměstek ministra zdravotnictví Roman Prymula novinářům řekl, že by ministerstva práce a zdravotnictví měla do konce letoška připravit návrh, jak Česko s kojeneckými ústavu naloží. Reforma se pak měla provést příští rok a zůstat mělo sedm zařízení. Ministerstvo práce před měsícem uvedlo, že by transformace měla začít až od roku 2023.

Počty dětí do tří let přijatých do ústavní péče a podíl dětí umístěných do zařízení ze sociálních a zdravotních důvodů v procentech:

Rok	přijatých dětí	Sociální důvod	Zdravotní důvod
2007	1741	47,2	32,9
2008	1981	52,4	30
2009	1966	48,7	33
2010	2077	45,9	35,8
2011	2131	34,4	45
2012	1932	36,5	45,6
2013	1740	35,3	40,3
2014	1606	34,4	35,3
2015	1666	34,1	34
2016	1559	35,3	31,4
2017	1490	39,1	36,6

ČTK, ilustrační foto: Sabir Agalarov

komentář

Pečujte o své zdraví!

TOMÁŠ ŠČUKA

Milí čtenáři, opět se ve svém příspěvku vracím k tématu zdraví. Domnívám se totiž, že je péče o zdraví v naší komunitě dlouhodobě podceňována. Tento jev může vycházet z kulturního i sociálního aspektu života Romů. Otázkám péče o zdraví se dlouhodobě nevěnují ani žádné strategické dokumenty k integraci romské menšiny na vládní úrovni. Veškerý jejich obsah je směřován k bydlení, vzdělání, zaměstnanosti a diskriminaci.

Pokud budu vycházet z dostupných dat a studií, rostou nám každým rokem sociálně vyloučené lokality, ve kterých lidé nežijí kvalitní život, jaký by měli! Není tajemstvím, že nemalý počet těchto osob tvoří romské rodiny. Rostoucí chudoba jako problém celé společnosti limituje přístup početné skupiny obyvatel této země k důstojné životní úrovni. V naprosto nepřijatelných podmínkách vyrůstají naše děti, od nichž se pak ve škole a následně v práci očekává jakýsi společenský přínos. Neuvedomujeme si však společenské nerovnosti, k nimž jsme zcela lhostejní.

V tomto ohledu chybí v dnešní době ze strany našich politických reprezentantů vůle vyrovnávat tyto společenské nerovnosti a vytvářet takové politiky, jež budou přinášet benefity všem vrstvám obyvatel. Opakovaná populistická klišé o lidech závislých na sociálních dávkách nefungují a skutečné změny nikdy nepřinesou. Naopak vytvořit motivační systém, který zaručí každému, kdo se bude snažit, osobní i společenský prospěch, by mohlo být správným krokem ke zlepšení stavu věcí.

Obecná osvěta o zdraví se k sociálně vyloučeným rodinám ani nedostane. Tito lidé řeší na denním pořádku existenční záležitosti pro své rodiny a děti, které si kolikrát ani neumíme (v tom horším případě nechceme) představit. Zdravotní péče je pak v takových situacích upozaďována, což způsobuje mnoho negativních důsledků pro naše tělo i mysl. Cítíme nebo víme o bolesti či zdravotním problému, ale přehlédneme je, jelikož jsou v daný moment na pořadu dne zcela jiné záležitosti týkající se našich rodin a dětí.

Vážení, pokud si jen na pár vteřin představíme takto nepříjemné životní situace lidí, dostaví se emoce a schopnost empatie odkrývající kruté nepoměry v naší společnosti. Plně rozumím přítomnosti ekonomických rozdílů mezi obyvateli v jakékoliv zemi. Únosná životní úroveň by snad mohla být ze strany jakéhokoliv státu garantována jako základní právo člověka.

Jsem přesvědčen, že péče o zdraví patří mezi základní lidská práva nás všech. Navíc také předchází možným hrozbám v oblasti zdraví, na které pamatuje historie. V duchu společenského dobra bychom měli být ke svému zdraví zodpovědnější!

Vláda bude jednat o plnění koncepce sociálního bydlení

Vláda se chystá v pondělí jednat o tom, jak se jí daří naplňovat schválenou koncepci sociálního bydlení. Dokument se záměry na roky 2015 až 2025 počítá s přípravou zákona o sociálním bydlení, povinností obcí mít část bytů pro lidi v nouzi i s financováním od státu. Podle zprávy o situaci za loňský rok, kterou má ČTK k dispozici, resorty plní jen menší část úkolů.

„Na plnění koncepce se negativně projevilo zejména zastavení prací na návrhu zákona o sociálním bydlení. Vysoký počet cílů je totiž vázán právě na přijetí zákona,“ uvedlo ve zprávě ministerstvo práce. Podle něj se loni neplnilo osm z 22 opatření, osm se provádělo jen částečně, podle koncepce postupovalo jen šest.

Koncepci schválila v říjnu 2015 vláda ČSSD, ANO a lidovců, kterou vedl Bohuslav Sobotka (ČSSD). Na podobě zákona o sociálním bydlení pak ale nebyla v koalici shoda, nestihl se projednat a přijmout. Zákon o sociálním bydlení ve svém programovém prohlášení slíbila i vláda ANO a ČSSD premiéra Andreje Babiše (ANO). Od záměru loni v srpnu, tedy zhruba šest týdnů po získání důvěry ve Sněmovně, ustoupila. Místo toho se rozhodla pro dotační program Výstavba, ministerstvo pro místní rozvoj ho spustilo letos v květnu.

Ministerstvo práce ve zprávě uvádí, že český trh s byty se v posledních letech dramaticky mění a ceny strmě rostou. Nedostatek dostupných bytů tak dopadá nejen na chudé, ale už i na střední třídu. Podle zprávy přibývá lidí s nepřiměřeně vysokými náklady na bydlení. V Praze se v roce 2017 zvedly nájemy o 12 procent, od roku 2010 pak o víc než polovinu. V Hradci Králové se předloni meziročně zvýšily ceny nejvíc, a to o 28 procent, uvedli autoři. Obce a stát vlastní 49.000 bytů. Menších než 50 metrů čtverečních je 15 procent z nich. Předloni bydlela v nájmu pětina domácností.

Podle zprávy se „zákonné ukotvení sociálního bydlení ukazuje jako nezbytné“. Zákon o sociálním bydlení měl stanovit podmínky provozování sociálních bytů, financování i sociální práci pro potřebné. Norma měla upravit také podobu dávek na bydlení. Vzniknout měl i rejstřík sociálních bytů. Tyto úkoly z koncepce se neplní. Kvůli zavedení systému sociálního bydlení mělo přibýt úředníků, kteří měli mít agendu na starosti. Tento úkol se podle zprávy plní částečně. Připravit se měl také návrh zákonné úpravy sociálních bytových družstev, ani ten ale není. Podle zprávy má ministerstvo práce projekt, na kterém s řadou měst ověřuje nastavení sociálního bydlení.

Podle odborníků na sociální problematiku se problém bytové nouze v Česku bez zákona o sociálním bydlení vyřešit nepodaří. Povinnost obcí, úloha úřadů, prevence i model financování by se měly ukotvit v legislativě, míní experti.

ČTK

Lol'i paradička...

Dokončení ze str. 1

Soudím, že je to tvoje první hlavní role?
Čo sa týka filmu, áno.

Z jaké rodiny pocházíš, kolik máš sourozenců a co dělají tvoji rodiče a sourozenci?
Pochádzam z Bystrého, je to dedina pri Vranove nad Topľou. Moja rodina je úplne normálna cigánska, hlučná, veľká rodina. Moji súrodenci majú svoje rodiny a úspešne skončili vysoké školy. Mám aj mladšiu sestru.

Studuješ ešte v Košicih na konzervatoři? Nebo už jsi obor herectví vystudovala?
Už som doštudovala konzervatórium, ale budem si robiť ešte 5. a 6. rok a idem študovať na Prešovskú univerzitu rómsky jazyk.

Podporujú ťe rodiče ve vzdelání?
Áno, moji rodičia veľmi dbajú na to, aby sme boli vzdelaní, kebyže nie ich, tak nie som tam, kde som. Som im vďačná, že ma podporujú, aj mojich súrodencov, vo všetkom.

Jaké máš další zájmy?
Rada čítam knihy, spoznávam nových ľudí, rada chodím po koncertoch.

Jsi členkou projektu Divé maky, mohla bys nám o něm něco říct? Kde je jeho sídlo, kolik dětí je zde zapojeno a co všechno v Divých mácích děláte?
Tak Divé maky je nadácia pre rómske talentované deti. V ich projekte som od mojich 9. rokoch, takže desať rokov. Ich sídlo je v Bratislave, sú to ľudia, ktorý nás podporujú morálne a finančne. A sú tu pre nás, keď ich potrebujeme.

Vraťme se k filmu. Určitě se ti stalo, že tě lidé na ulici zastavují a poznávají tě z filmu. Jak na to reaguješ?
Nie som zvyknutá na také veci. Stále sa s tým vyrovnávam, je to už súčasť mňa. Snažím sa hlavne nepanikariť. Ale je to veľmi milé.

Jak se na film dívají Romové?
Zatiaľ počujem len dobré ohlasy, sú radi, že napriek tomu, že som Rómka, sa na mňa budú môcť pozerat' v kinách.

Jak ty sama hodnotíš film Lol'i paradička?
Z terajšieho pohľadu veľmi pozitívne. Máme super ohlasy, ľuďom sa to páči a mňa to dostatočne uspokojuje.

Máš nějaké plány do budoucna? Kam směřují tvoje životní kroky dál?
Môj hlavný plán je dokončiť si vysokú školu. Chcem sa venovať herectvu naďalej. A uvidíme, čo mi osud ešte do života dá. Som otvorená možnosťiam.

Co bys poradila mladým Romům, kteří se chtějí vydat na hereckou dráhu?
Aby sa nebáli ukázať, čo v nich je. Hlavné je, aby pracovali na sebe a zdokonaľovali sa. Lebo 1 % je talent, ale 99 % je práca.
rozhovor vedľa Veronika Kačová

Vakeren romanes

čuče d'ivesa	prázdny
Namusaj te phiras andre škola.	Nemusime chodiť do školy.
Avri šukares.	Venku je hezky.
Phiras te land'ol,	Chodíme se kupať,
andro veš te kidel chundruľa,	do lesa sbírat houby
he čarňici.	a borůvky.
Phiras pro čerešní.	Chodíme na třešně.
Calo d'ives sam avri.	Celý den jsme venku.
O kham ta'arel.	Sluníčko hřeje.
So amenge kampil buter?	Co potřebujeme víc?
Hin amenge mištes.	Je nám fajn.
	Janko Horváth

Lavutara: Romové a jazz

Romským muzikantům, kteří pronikli do tajů a zákonů hudby, už nestačí jen romská folklorní muzika, proto hledají náročnější hudební formy, kde by našli uspokojení. Někteří ho nacházejí v jazzové muzice, která je jim blízká. Jazz totiž pochází z afrického kontinentu, kde hudba zaujímá významné místo a kde doprovází různé svátky, slavnosti a pocty, stejně jako u Romů.

Jazz je pro romské muzikanty oblastí, kde mohou bez zábran projevit svůj talent, schopnost improvizovat, harmonizovat a rytmizovat. V jazzu vyjadřují svoji svobodu a svými nápady dokáží vyzdobit hudební téma tak, že některým vzdělaným muzikantům se jejich škála improvizací jeví jako nepochopitelná. V oblasti harmonie Romům nestačí jednoduchý a základní akordový doprovod. V jazzových doprovodech používají i akordy ze své folklorní muziky, které jiné národy nepoužívají, a tím vlastně jazz obohacují. Muzikanti rytmus cítí a navíc si ho umí zvýraznit doplňky, jako jsou třeba tamtamy, bonga, tamburíny, činely, chrastítka. Rytmus slowfoxu, bosanovy, samby, rumby a swingu podporují luskáním prstů, tleskáním do rytmu či vydáváním hrdelních zvuků podobně jako některé africké kmeny.

S rytmem se spojí nitro a duše muzikanta, zejména při swingu, který je dravý, agresivní, provokativní a který se dostal až do romských osad. Je úplně samozřejmé tam slyšet saxofon, který si jen tak improvizuje. Dodnes si Romové zpívají v rytmu swingu, dobře se v něm cítí a ve čtyřčtvrtečním taktu zvýrazňují tleskáním druhou a čtvrtou dobu.

Z Romů se zrodili významní světoví jazzoví muzikanti, například kytarista Django Reinhardt, který v jazzu ovlivnil improvizaci, harmonii i rytmus. V dnešní době je velice významným jazzovým kytaristou a miláčkem Ameriky Rom Biréli Lagrene, který svojí bravurní technikou a improvizacemi dokáže posluchače dovést do transu, až zapomínají tleskat. Na jeho koncerty přicházejí nejvýznamnější světové jazzové osobnosti. Jeho obdivovatelem je i světově známý jazzový kytarista George Benson. Z domácí jazzové scény byl v 60. letech uznán druhým nejlepším jazzovým kontrabasistou na světě Antonín Gondolán. V oblasti jazzové hry na kontrabas je také známý a žádaný vnuk Jozefa Feča – Josef Fečo ml.. Vystudoval Ježkovu konzervatoř v Praze a hraje se světově uznávanými jazzovými špičkami. Tito významní jazzoví

muzikanti mají často slovenský původ a jazzové osobnosti se rodí na Slovensku mezi Romy stále. Jedním z nich je například klavírista Gabriel Jonáš, který studoval hudbu i v Americe. Romové obohacují jazz romskými hudebními prvky z oblasti folkloru, ale i romského popu, protože jim k tomu jazz skýtá prostor.

Hudba je významnou součástí kultury Romů, spojuje je a doprovází během celého jejich života. Muzikou se dorozumívají, je pro ně prostředkem, který v nich vyvolává stejné pocity, zážitky a připomíná různé životní události. V jejich hudbě je ztvárněné bezpráví, utlačování, omezování lidských práv a svobod. Hudbou Romové vyjadřují to, co cítí a co neumí vyjádřit slovy. Hudba je spojuje, prožívají společně atmosféru různých událostí. Obyčejná a jednoduchá harmonie nestačí muzikantům ani posluchačům, Romové cítí jinak, a proto používají širokou škálu harmonie, se kterou chtějí píseň obohatit a vyzdobit. Posluchači jsou stejně důležití jako muzikanti a je zajímavé, že obě strany vědí, co je dobrá muzika. Takto se hudebně vyvíjejí nejen muzikanti, ale i posluchači.

Gejza Horváth
foto: Sabir Agalarov

Lavutara: O Roma he o džezos

Save romane lavutara imar prindžarde o zakoni andal o bašaviben, ta imar lenge nastačinel ča o romano bašaviben. Roden bareder naročneder bašavibnaskre formi, kaj šaj pes lačhes čujinen, the kaj šaj sikhaven the phareder bašaviben. But romane lavutara kada savoro arakhen andro džezovo bašaviben, savo hin lenge moneki pašes. O džezos avľa avri andal o africko kontinentos, odoj les hin peskro baro than, odoj le bašavibnaha vazden upre tiž všel'ijaka inepa, slavnosci, avka isto sar the amen o Roma.

O džezos hin perdal o romane lavutara moneki interesno. Odoj šaj sikhaven peskro talentos, sar džanen te improvizinel, te harmonizinel, the te ritmizinel. Andro džezos šaj sikhaven peskri sloboda. U peskre bašavibnaha šaj vazden upre o džezos. O Roma andro džezos thoven peskro romano bašaviben andal o folkloris, andal o moderna gil'ora, andro džezos hin len pr'oda baro than. Sar o Roma harmonizinen varesavi gil'ori, ta nastačinel lenge ča običajno jednoducho doprovodos. Andro džezos bašaven o Roma bare phare hangi, aľe the ole, so bašaven andro romano bašaviben. Romane

lavutara bares čujinen o tempos, džanen peske les te kerel mek feder sar hino, maren le anguštencia, le mujenca, čapkinen le vastenca, durkinen le pindrenca avri o tempos, o takti, o dobi, avka isto sar the varesave kale Afričana. Le tempoha spojinen jekhetane peskri vod'i, u paš o swingos nekbuter, bo joy hino zoralo, agresivno, provokativno u vaš kada pes dochudľa o swingos dži andro romane osadi. Adaď'ives peske o Roma gil'aven andro swingovo tempos peskere romane gil'a, lačhes pes paš oda čujinen.

Le Romendar barile avri imar bare svetove džezove lavutara, leperav tumenge le Django Reinhardt. Oda sas baro džezovo gitaristas, savo andro swingos sikhad'a le svetoske sar improvizinen, he harmonizinen o Roma. Sikhad'a lenge the amari romaňi ritmika. Adaď'ives hin bares ašardo le svetostar aver romano džezovo gitaristas o Birėli Lagrene. Pal kada lavutaris e Amerika merel, bares les kamen. Pre leskre džezova koncerti aven, the šunen leskro bašaviben ola nekfeder džezove svetove lavutara. K'amende andro Čechiko hin tiž bare džezova romane lavutara. Leperav tumenge olen, saven aša-

rel e luma, the saven hine uznajimen. Hin oda džezovo bugošis andal o 60. berša, o Antonín Gondolán, abo adaď'ives terno džezovo bugošis romano čhavo, o Josef Fečo, so vištudinďas avri e Ježkovo konzervatorija Prahate. Kale romane džezove lavutaren hin o povodos pal e Slovensko, odoj baron bare džezova romane lavutara. O klaviristas, o Gabriel Jonáš, tiž bariľa odoj avri, hino bares uznajimen sar džezmenos andro svetos, študinlas the andre Amerika.

O bašaviben ki o Roma patrinel, thovel len jekhetane, džal lenca calo dživipen. Le bašavibnaha peske rakhen drom ke peste, achal'on peske, čujinen jekhetane, he leperen peske pre savoro, so predžid'ile. Običajna hangi nastačinel le lavutareng, aňi ole manušenge, so nadžanen te bašavel. O Roma čujinen bašaviben avrestar u vaš oda bašaven buchľi harmonija, kaj kamen e gil'i te vazdel le hangenca upre. O posluchača hin avka isto duľežita andro bašaviben sar he o lavutara, hin interesno, hoj so duj seri džanen, so hin lačho bašaviben. Avka baron upre na ča o lavutara, aľe he o posluchača.

Gejza Horváth

Loľi paradička

Loľi paradička ehin romanticko komedija pal o kamiben khatar vichodno Slovensko. Andro vakeriben rakhena duj manuša, le prodavačis Milan, so bikenavel o gule, the la romaňa čha, la Veronka, savi lestar čorďas duj turecke medi, vašoda hoj ehas bokhaľi. E Veronka pes kamel le Milanoske te prebačinel, ta leske ponukňinel, hoj kerla prodavačka andro leskro stankos. Andre jekh ubitovňa pes pal'is andre peste zakamaven, the kamen peha te ačhuvel, ta peske plaňinen peskro jekhetano dživipen. Choc le Milan nane jekh čang, la Veronkake oda navadzinel. Le Milanoske navadzinel, hoj e Veronka hiňi romaňi. Kada ehin duj pharipena, save na sako šaj lel. Phučiben ehin, či len lena o džene andre spoločnosť a...

Buter tumen dodžanena, sar džana andro kinos pre kaľa komedija te dikhel. O scenaris the e režija kerde o Viťo the o Richard Staviarskí (dad the čhavo). Andre hlavno rola dikhena la terňa romaňa herečka, la Kamila Mitrášová.

Servus Kamilo, šaj amenge phenes, sar tut dochudľal andre hlavno rola Veronka andro filmes Loľi paradička?

Mind'ar, ehas casting andro jekh gav pašes amendar, the me pre kada casting nagel'om. Miri daj lenge pal'is vičind'as, the phend'as, hoj kodoj našťi gel'om, ta avle pal mande le dialogenca, the imar kodoj somas.

Leperes tuke pro peršo d'ives andro studio, so ehas perdal tute nekphareder?

Nekphareder perdal mande ehas te thovel man andro kolektivos, som čhaj khatar gav, the e Kaša (Košice) ehas perdal mande sar o Las Vegas. Šaj phenav, hoj calkom savoro ehas pharo, ňigda angloda e kamera nadikhľom. Sikhľuvav man divadelno herectvo, na filmovo, the ehin oda duj aver vjeci.

Šaj phenav, hoj oda ehin tiri peršo hlavno rola?

Andro filmes, hi.

Khatar savi famil'ija aves, keci tut ehin pheňa phrala, the so kerel tiri daj the tiro dad?

Avav khatar Bystré, ehin oda gav paš o Vranov nad Topľou. Miri famil'ija hiňi calkom normalno romaňi, hlučno, bari famil'ija. Mire phrala the pheňa ehin peskre famil'iji, the bachtales dokerde o uče školi. Ehin man he terneder pheň.

Sikhľos tut mek Kašate pre konzervatorium, abo imar o oboris herectvo dokerďal?

Imar dokerďom e konzervatorium, aľe sikhľuvava man mek pandžto the šovto berš, the pal'is man sikhľuvava andre Prešovsko univerzita romaňi čhib.

Tiri famil'ija tut andre škola podporinel?

Hi, miri daj the dad kamen, hoj te phiras andre škola, te bi na, ta bi nasomas kodoj, kaj som. Som lenge pal'ikerďi, hoj man podporinen, the mire pheňen the phralen, andre savoro.

Save tut ehin zaujmi?

Rado ginav o knižki, prindžarav neve manušen, rado phirav pro koncerti.

Sal dženo andro projektos Divé maky, šaj amenge pal leste vareso phenes? Kaj ehin leskro than, keci čhavore kodoj phiren, the so savoro andro Divé maky keren?

Ta Divé maky ehin nadacija perdal talentimen romane čhavore. Andre lengro projektos somas imar sar mange ehas eňa berš, ta akana dešto berš. Lengro than ehin andre Bratislava, ehin oda džene, save amen podporinen moralnes, the lovendar. The hine kadaj perdal amende, sar amenge kampol.

Avas pale ko filmes. Bizo pes tuke ačhil'as, hoj tut pre ulica o manuša prindžaren khatar filmes. Sar pre kada dikhes?

Nasom sikhad'i pre kajse vjeci. Furt man pr'oda sikhľuvav, ehin oda koter mandar. Likerav man, hoj te nadarav. Aľe ehin oda but šukar.

Sar pro filmes dikhen o Roma?

Dži akana šunavas ča lačhe lava, hine rado, hoj choc som romaňi, ta šaj pre mande dikhen andro kinos.

Sar hodnot'ines o filmes Loľi paradička tu?

Lačhes. Ehin amen lačhe hiri, le džeenenge pes oda pačisal'ol, the mange kalestar ehin lačhes.

Ehin tut varesave plani andro tajsaskero? Kaj tiro drom džala?

Miro hlavno planos ehin te dokerel e uči škola. Kamav man te sikhľol duderer andro herectvo. The dikhava, so mange o Del andro dživipen dela. Som phundrad'i andro možnosťi.

So bi phenehas le terne Romenge, so bi kamenas te avel herca abo herečki?

Te nadaran te sikhavel koda, so andre lende ehin. The ča, hoj pre peste but'i te keren the te zdokonaľinen pes. Vašoda hoj 1 % ehin talentos, aľe 99 % ehin but'i.

Phučelas e Veronika Kačová

www.romea.cz

informační portál o světě Romů

Doporučuji vynechat rychlá občerstvení

„Z ranního cvičení si každý člověk může udělat rituál. A ne ráno vstávat a dát si cigaretu a kafe. Ráno by mělo začít snídání, studenou sprchou a příjemnou hudbou. Cvičením naleznete cestu ke spokojenosti a budete plně a zdravě žít,“ říká v rozhovoru pro Romano hangos Milka, mladá romská žena z Nového Jičína, která pracuje jako zástupkyně vedoucí v řeznictví. Svému okolí ukazuje, že pohybem se dá změnit i myšlení a chování. Pohyb ji dělá šťastnou, a i přesto, že vstává ve čtyři hodiny ráno, si zacvičí.

Kdy ses rozhodla začít cvičit a proč?

Tak to si přesně nepamatuju, možná už to budou tři roky. A proč? Nejspíš mě k tomu dostal bratr Nikolas, který cvičil a nabídl mně a sestřám, že nás bude trénovat. Řekla jsem si, že to zkusím a chytlo mě to.

Jak často cvičíš a kde?

Ted' už tolik času nemám kvůli pracovním povinnostem. Dřív jsem cvičila skoro každý den. Momentálně si pořádně zacvičím, když mám volno. Jinak se ale snažím každé ráno aspoň 10 až 15 minut, a to i když vstávám ve čtyři ráno.

S čím nejraději cvičíš?

Cvičím většinou doma na podložce a taky chodím cvičit a běhat na hřiště. Posilovnu nepotřebuju. S vlastní vahou je to nejlepší. Ráda se přitahuju na hrazdě a někdy přidávám i činky.

Jak se stravuješ?

Jím všechno, co mi chutná, nijak se neomezuju. Snažím se jíst potravinu bohaté hlavně na bílkoviny. Jinak si klidně dám třeba bůček i dortík.

Co je podle tebe nejdůležitější při cvičení?

Důležité je, aby vás to bavilo, protože s donucením nedosáhnete žádných výsledků a jen vás to vysílí. Taky je důležité provádět ty cviky správně, ať to má nějaký efekt a ať si nepřivodíte úraz.

Jak vnímáš romské holky a jejich životní styl?

Myslím si, že většinou romským holkám sport nic neříká a taky podle toho vypadají. Místo, aby si zacvičily, tak tráví volný čas na sociálních sítích, sedí doma u televize nebo navštěvují fastfoody.

Co tě ke sportu popohání?

Baví mě to, to je pro mě nejdůležitější. A chci vypadat dobře, víte co, ne... Vyvolává to dobrý pocit, protože pohyb vyplavuje endorfiny – hormony štěstí. A taky chci mít dobrou kondičku.

Máš někoho v okolí, kdo ti jde příkladem?

Dřív to býval bratr, který mě do toho dostal, ale nyní už tolik necvičí. Hodně mi posiluje motivaci sestra Irini, se kterou chodíme ven cvičit. S ní se mi cvičí nejlíp a dává mi máknout si.

Co bys těm obézním holkám doporučila, aby mohly začít se sebou něco dělat?

Doporučuji vynechat rychlá občerstvení, jestli tomu holdují každý den, vyměnit sladké nápoje a různé coly a kofoly za čistou vodu. Jíst víc zeleniny a ovoce. A jestli se jim do cvičení nebo běhání nechce, tak ať aspoň hodinku tancují nebo chodí víc na procházky. No, a kdo bydlí například v 5. patře, ať vymění výtah za schody. Musí to chtít udělat samy pro sebe, kvůli svým pocitům... Nedělat to proto, že po vás někdo chce, abyste zhubli. Je to podle mě věc každého, jestli se cítí v tlustém těle dobře, tak prosím.

Měla jsi někdy v minulosti problémy s váhou?

Jsem malá na výšku, takže moc nevážím. Nebudu říkat přesné číslo, ale nad 50 kg jsem se nikdy nedostala. Řekla bych, že jsem problémy s váhou neřešila nijak výrazně. Udržuju si už delší dobu stejnou váhu.

Máš nějaké motto, kterým se v životě řídíš a pomáhá ti?

Moje motto je Nikdy se nevzdávej! A využívám ho nejen při sportu, ale i v každodenních situacích. Dokonce ho mám i vytetované na ruce. Všem přeji krásné léto a cvičte! **Rozhovor vedla Veronika Kačová**

Zdravý životní styl

Samé fastfoody, KFCéčka, vietnamské restaurace, Turci s kebabem a poutě, které nabízejí a lákají ke smaženým pochoutkám jako je bramborák, hranolky, sladký popcorn, burgery a další rychlé občerstvení. Nemluvím ani o pitném režimu, který také drazé prodávají.

Lidé v dnešní době si myslí, že je to styl, který by je měl uspokojit a naplnit jejich žaludek. Mladé romské rodiny chtějí napodobovat styl amerických obézních rodin, které mají dvě velké vášně, a to jsou láska k jídlu a sociálním sítím. Nevedou sebe ani své děti k pohybu, spíše je demotivují. Lenost je jejich zájem a velký koníček. V nákupních centrech vidíte rodiče s dětmi, kteří se přecpávají smaženým a tučným jídlem, které divně zapáchá. Nejtragičtější ze všeho je, že neváhají sdílet na sociálních sítích to, co právě požíli. Jako by tím chtěli sdělit světu, že díky tomu někým jsou.

U dětí se chuti na sladké, tučné nebo slané špatně zbavuje, zvláště v pozdějším věku. Obezita u dětí vzniká už od 12–14 let. Nedostatkem pohybu trpí většina dětí školního věku, protože tráví většinu času v lavicích, psaním domácích úkolů, na PC, hraním her a chytáním Wi-fi. Konverzuji přes sociální sítě, mají velkou absenci v tělesné výchově, či výletech v přírodě. Však se stačí podívat všude kolem nás, jak už pětileté dítě drží v ruce telefon a hraje hry. Děti jsou tím jak posedlé a jejich rodiče je k tomu vedou. Odporná vlastnost. Podle mého názoru klesá mezilidská komunikace ze všech stran. Děti mají nižší IQ, jsou často úzkostlivé a náladové, a myslím si, že za to může právě moderní technologie, která je všude kolem nich.

Romové by si měli uvědomit, že strava souvisí i s tím, jaké nemoci se komu dějí. Nic nevzniká jen tak pro nic za nic. Naše tělo je přizpůsobené pro pohyb, pohyb je přirozená věc pro všechny živé bytosti. I květina, aby rostla, potřebuje vodu a slunce, aby přežila. A pokud není dostatečně živena, brzy umře. Tělo je nádoba, o kterou se každý musíme starat. Své tělo bychom měli mít rádi a pečovat o něj od hlavy až k patě. V minulosti stačila řeka, aby se lidé umyli, slunko, aby uschli a rostliny, aby se mohli nasytit (houby, lesní plody, lišejník, bylinky...).

Z různých rostlin se vyráběly všelijaké masti a oleje pro zdraví.

Příkladem je třeba olivový olej, který má mnoho využití. Olejem si lidé omývali tělo i vlasy. Polykáním jedné lžice olivového oleje se zbavovali různých škodlivých nečistot v organismu. Používali jej také v kuchyni. V přírodě je spousta rostlin, které mají protizánětlivé účinky, a lidé o tom ani neví. Dnes si ženy raději koupí drahý krém z reklamy, který jim slibuje zdravý mladistvý vzhled. Nebo co je nejhorší, nanášejí na sebe tunu Dermacolu a jiných kosmetických produktů, aby jejich pleť vypadala svěže. A přitom pleť vůbec nedýchá, dusí se tím, kolik make-upu na ní je. Další z bylinek je třeba voňavý heřmánek nebo skořice. Tyto bylinky mají protizánětlivé účinky. Skořice ubírá na váze a heřmánek zase čistí organismus a při pravidelném používání si zlepšíte pleť a bude se vám dobře usínat. Každá bylina má svůj dar a účel pro naše tělo nebo daný psychický i fyzický problém. Dnes všichni hledají rychlé řešení, přinejhorším si vezmou Brufen nebo to zaspí.

Tím, že budete jíst maso, si zdraví neupevníte, ani neposílíte svaly nebo kdo ví co. Syťte svoje děti zdravou stravou, aspoň omezte sladké pokrmy a bílé pečivo a nahraďte je ovocem. Z ovoce se dají dělat různé domácí limonády, které uhasí vaši žízeň. Vařte doma s láskou, jídlo je základ rodiny a základ našeho života. Měli byste si uvědomit svou zodpovědnost za své zdraví jako všichni ostatní lidé a uvědomit si, že vaše děti vás kopírují. Přijímají od vás všechny formy chování, jednání, komunikaci i stravování. Tak se snažte jim dát dobrý start do jejich životů. Jezte pravidelně a vařte z kvalitních surovin. I to jak mluvíme, jak se chováme, je projevem našeho těla a našich nemocí.

Jaké chyby většinou dělají Romové ve stravování?

- jedí nepravidelně
- mají málo fyzického pohybu
- jsou ve stresu
- mají nízký pitný režim
- příliš pítí kávy, alkoholu a kouření!
- neji zeleninu
- vybírají si
- chybí vůle ke změně ze strany dospělých
- když jí, sledují při tom sociální sítě nebo TV!

- pobývají příliš často v zakouřených prostorech (pokud je dítě vystaveno tabákovému kouři, začne také hodně brzy samo kouřit)
- zanedbávají preventivní prohlídky u lékařů

To, že některé rodiny pocházejí z chudých poměrů, přece neznamená, že dítě musí mít špatnou úroveň i v jídle! Všechno se dá změnit. I za pár korun se dá připravit dobré, zdravé, syté jídlo.

Suroviny, které doma najdete a dokážou léčit:

Brambory uvolňují křeče a chrání sliznici, bramborová šťáva chrání proti gastritidě.

Špenát povzbuzuje slinivku břišní.

Česnek snižuje hladinu cholesterolu a tuku v krvi, odstraňuje kvašení ve střevěch a nadýmání.

Celer působí proti revmatickým onemocněním, proti dně. Podporuje léčení onemocnění sliznic, zánětů průdušek, močových cest.

Okurka je proti revmatismu a dně, povzbuzuje funkci ledvin a vylučuje toxické látky v těle. Také má velké účinky i v kosmetice.

Paprika povzbuzuje trávicí trakt, má posilující účinky.

Banán se používá při podvýživě dětí.

Co si myslíte, jaké chyby dělají Romové při stravování? A co by měli změnit?

Všeobecně si myslím, že v romských rodinách se jí převážně těžká jídla, ale také moučná, tučná atd. Beru to podle svého dětství, vyrůstala jsem u babičky, kde se vařilo především maso, bůček, řízky, halušky, vše bylo masné a hutné. Toto stravování nebylo ničím zajímavé, ale je pravda, že vždy bylo výborné...

Myslím, že i dnes se v romských rodinách na jídelníčku moc nezměnilo. Chybí více ovoce, zeleniny, rybí maso, méně tuku, cukru a mouky. Slyšela jsem, že romská populace trpí převážně více alergiemi na lepek, aniž by o tom věděli. Když postavíme deset Romů vedle sebe, každý druhý má větší nebo nafouklé břicho, ale nehledá příčinu a ani nezmění jídelníček. Myslím, že by romské maminky mohly změnit u svých dětí návyky ke stravování. Více zeleniny, méně

tuku a cukru, rybí maso, si myslím, chybí úplně. To vše je k zamyšlení!

Většina dětí v předškolním věku má nezdravé zuby, je to dané jak stravou tak i pitím (ale někdy i genetická vada). Malé děti pijí často sladké limonády už od jednoho roku a ve čtyřech letech už mají shnilé zoubky.

Ono to je těžké s tím, že by se stravování mělo změnit, zvlášť v romské populaci, pokud vezmu pětičlennou rodinu, dva dospělé, tři děti, kdy matka je na mateřské a otec nezaměstnaný. Platit nájem a vše kolem, uživit rodinu, potom si řeknou, že kvalitní potraviny jsou drahé! Automaticky jdou po levnější variantě, neřeší kvalitu, ale to, aby se děti najedly a manžel byl spokojený... Je to těžké. Je to můj názor.

Hlavní problém ve stravování Romů vidím v tom, že pracuji s minimem informací o zdravých a dostupných potravinách. Díky dnešní úspěchané době volíme fastfood jako hlavní zdroj energie. Myslím, že se špatně orientujeme v potravi-

nové pyramidě a tahle cesta vede ke špatnému životnímu stylu, který se odráží na zdraví jak dospělých, tak hlavně dětí. Vznikají kardiovaskulární onemocnění, diabetes 2. typu, nadváha atd. Tohle je kapitola sama o sobě a vede k zamyšlení se nad tím, jak chceme vlastně žít a stravovat sebe i naše děti.

Děti jsou naše budoucnost, proto bychom měli začít hlavně u nich. Měli bychom se více informovat, být aktivní v zájmu o zdravý životní styl, zejména výživu.

Velký omyl také vidím v tom, že si většina populace myslí, že zdravé jídlo znamená drahé jídlo. Opak je ale pravdou. Naše supermarkety dnes nabízejí širokou škálu cenově dostupných a velmi dobře hodnocených potravin.

První a nejjednodušší cesta je číst si nutriční hodnoty potravin a jejich složení. Ve výběru potravin se tak snažte vybrat tu kvalitnější verzi. Zaměřte se na větší obsah bílkovin, přiměřené množství sacharidů, minimum tuku a vyhněte se jednoduchým cukrům.

Důležitý aspekt je také aktivní pohyb a jakákoliv sportovní činnost. Pohyb nás dělá nejen šťastnými, ale pomáhá nám ke zdravému tělu. Pohyb je lék na všechno. Každý den chod'te. Nejlépe dlouhými kroky a rychle. Pohyb je nutností. Sedavý způsob života působí nepříznivě na dobré vylučování a střeva leniví. Když ráno snídáte, snidejte v klidu a pomalu. Je nutné za den vypít aspoň jeden až jeden a půl litru tekutin. Minerální vodu, bylinkové čaje, zeleninový vývar. Zkuste se někdy osprchovat ve studené vodě.

Pokud lidé nezačnou s pozitivní změnou ve svém životním stylu, budeme mít kolem sebe stále víc obézních, nemocných lidí, a to nemluvím o dětech.

Doufám, že jste si článek přečetli až do konce. Je pro nás ponaučením tohle číst a trochu nad sebou zapřemýšlet, jak žijeme a jak bychom měli žít. O tom, jaká je naše budoucnost. Přeji vám mnoho úspěchu a hlavně začněte zdravě!

Veronika Kačová
foto: Todd Tyler

Mukhen avri fastfoodovo chaben

„Tosaraskro cvičení šaj avel tumaro ritualos. Na tosara te ušťol the te del peske cigareteta the kava. Tosara bi majinenas te chal šňidaňa, te thovel pes avri šilale paňeha the te šunel šukar gi'la. Sar cvičinen, ta tumenge rakhena bachtalo drom the avena saste,“ phenel andro vakeriben perdal o Romano hangos e Milka, terňi romaňi džuvľi khatar Nový Jičín, so kerel but'i sar zastupkiňa kijo mesarošis. Sikhavel le dženenge andro foros, hoj čalavibnaha pes džal te kerel o god'i the ľikeriben. O čalaviben la kerel bachtal'i, the choc ušťel upre štar'orendar, he tosara cvičinel.

Milko, kana chudľal te cvičinel the soske?

Oda mange imar ipen naleperav, šaj oda imar avla trin berš. The soske? Šaj man andre kada diňas zor o phral Nikolas, savo cvičinelas, the phenďas mange the le pheňenge, hoj amen treňinela. Phend'om mange, hoj oda skušinava, the pačisaľolas pes oda mange.

Sar but cvičines, the kaj?

Imar man akana nane but časos, vašoda hoj phirav andre but'i. Akor cvičinavas skoro d'ives. Akana mange lačhes zacvičinav, sar nadžav andre but'i. Avreder cvičinav sako tosara 10–15 minut, the choc tosara ušťav štar'orendar.

Soha nekfeder cvičines?

Cvičinav nekbuter khere pre podložka, the tiž phirav te cvičinel the te denašel pro hrišťos. Posilovna mange nakampol. Peskra vahaha oda ehin nekfeder. Rado man upre vazdav pre hrazda the dothovav o činkí.

Sar chas?

Chav savoro, so mange chutňinel, ňisar man naomezinav. Starinav man, hoj te chav but potravini, so andre lende ehin bilkovini. Aľe varekana mange dav he bučkos he dorta.

So hin perdal tute nekbareder andro cvičení?

Baro ehin, hoj oda tumen te bavinel, vašoda hoj došilu ňikhaj nadodžana the mek tumenge oda lela e zor. Tiž ehin baro te kerel kole cviki lačhes, te avel oda varesavo efektos, the na tumenge vareso keren.

Sar dikhes pro romane čhaja, the lengro dživipnaskro štilos?

No, varesave romane čhajenge o športos nič naphenel. Tiž pal kada paľis dičhuven. Vaš te bi peske zacvičinenas, ta hine pro telefoni, bešen tele khere paš e televizija, abo džan andro fastfoodi.

So tut andro športos del zor?

Ta bavinel man oda, kada perdal mande ehin nekbareder. The kamav te dičhuvel lačhes, džanen na, sar... Del man oda lačho šundo, vašoda hoj o čalaviben del avri o endorfini – o bachtale hormoni. The kamav, hoj man te avel lačhi kondička.

Hin tut vareko khatar tiro than, ko tut inspirinel?

Akor oda ehas o phral, savo man andro kada dochudľas, aľe akana imar avka but nacvičinel. But man del motivacija e pheň Irini, phirav laha avri te cvičinel. Laha pes mange but lačhes cvičinel, the del man zor.

So bi kole thule čhajenge phenegas, hoj imar peha vareso te keren?

Dophenav, kaj te mukhen avri savoro „fastfoodovo“ chaben, te kada chan sako d'ives, paľis te napijel gulo paňi the všťelijake coli, kofoli, aľe čisto paňi. Te chal buter zeleňina the ovoce. The te lenge cvičení abo denašiben nane pre dzeka, ta te aspoň jekh ora khelen abo phiren avri pro prochazki. Koda, ko bešel andro pandžto patro, te naphirel vitahoha, aľe džal gangenca. Mušinen oda te kamel korkore, vaš peskro šundo. Te nakerel oda vaš kada, hoj oda lendar vareko kamel, hoj te šuťon. Mi sako ehin kajso, sar kamel, te peske šunel lačhes andro thulo teštos, ta mištes.

Ehas tut varekana problemas, hoj prekidehas pre vaha?

Som calkom cikňi, ta but navažinav. Naphenava keci, aľe opre 50kg man ňigda nadochudľom. Šaj phenav, hoj man problemi andre vaha ňigda varesar narješinavas. Ľikerav mange imar dulones miri vaha.

Ehin tut varesavo motto, saveha tut andro dživipen ľikeres?

Miro motto ehin ňigda tut na de! The ľikerav les na ča andro športos, aľe he sako d'ives. Mek mange oda ehin avri timen pro vast. Savorenge vinšínav šukar linaj the cvičinen!
phučelas e Veronika Kačová

Leperav pro miro čhavoripen

Akana hin čuče d'ivesa, namusaj te phiras andre but'i, o čhavore andre škola, hin mištes.

Leperav pre mire čuče d'ivesa, oda sas aver sar adaďives. Andro forocis, kaj avri baruvavas, sas šukar kupaliskos, poťinelas pes pandžvardeš filera, phuredera koruna. Sas odoj tiž cikno bufetos, kaj e sodovka či o nanukos molas paru filera. Savoro molas čepeder love sar adaďives. Vaš o pandž koruni peske cinahas but gul'ipena.

Palo forocis sas hed'os, so leske phenahas Cvrček, sas odoj cikno vešoro, the rado odoj phirahas.

Honpinahas pes pre hupačka, kida-has o maľini, čerešňi. Nasamas šoha bokhale, o veša amen denas te chal. Khelahas pes pro šingune the chorachane, sas amenge mištes.

O čhavoripen predživahas feder sar adaďives, bijo mobili the internetos. Khere džahas raťi le dukhade vastenca či čangenca, takoj narovahas. Nadarahas le manušendar, ňiko amen tele naphenelas, navičingerelas pre amende, šoha pes amenge nič naačhiľas. Adaďives daras peskere čhavoren te mukhel avri, šadzík len šaj maren, o nipi bibachtale, namangavne.

Vzpomínka na prázdniny

Je čas dovolených a prázdnin, doba sladkého nicnedělání a odpočinku.

Vzpomínám na svoje prázdniny, to bylo jiné než dnes. Ve městečku na Moravě, kde jsem vyrůstal, bylo pěkné koupaliště, vstupné bylo pro děti padesát haléřů, pro dospělé koruna. Byl tam i malý bufet, vše stálo míň než dnes. Za pětikorunu jsme si nakoupili hodně sladkostí, limča stála pár haléřů, zmrzka taktěž.

Za městečkem byl kopec zvaný Cvrček, byl tam malý lesík a tam jsme rádi chodívali. Houpali jsme

se na houpačce, sbírali maliny a třešně. Nikdy jsme neměli hlad, příroda nás uměla nasytit. Hráli si na četníky a zloděje, na schovávanou, bylo nám fajn.

Dětství jsme prožívali radostněji, než je tomu dnes, bez mobilů, bez internetu. Domů jsme šli k večeru, s modřinami a škrábanci, ale nestěžovali si. Nebáli jsme se lidí, nikdo nás neponižoval, nenadával nám, nikdy se nám nic zlého nestalo. Dnes se bojíme své děti pouštět samotné ven, všude na ně cihá nebezpečí, lidé jsou zlí a nepřející.

Kdysi to bylo jiné. Mezi lidmi vládlo přátelství a respekt, sem tam nějaká šarvátka nebo bitka mezi dětmi, to bylo součástí našeho dětství.

V neděli ráno se šlo v devět do kina na Vinnetua za korunu. Každou neděli kino promítalo pohádky a indiánky, které jsme milovali.

Vzpomínám na své dětství s láskou a rád. Žili jsme v souladu s přírodou, měli jsme v úctě starší lidi a oni nás učili, jak žít a čeho se vyvarovat. Bylo to krásné.

Janko Horváth

Shromáždění k uctění památky obětí holokaustu Romů

Úterý 20. 8. 2019, 11.00

Hodonín u Kunštátu, Památník holokaustu Romů a Sintů na Moravě

V letošním roce uplyne již 76 let od vypravení (21. 8. 1943) hromadného transportu romských mužů, žen a dětí z tzv. cikánského tábora v Hodoníně u Kunštátu do koncentračního a vyhlazovacího tábora Auschwitz II-Birkenau. Při této příležitosti vypravuje Muzeum romské kultury zdarma autobus, který pojede z Brna (od muzea) do Hodonína u Kunštátu na pietní akci a zpět. Počet míst je omezený.

V případě zájmu se co nejdříve registrujte na adrese sekretariat@rommuz.cz, nebo telefonu 545 581 206. Sraz účastníků bude v úterý 20. 8. 2019 před Muzeum romské kultury, Bratislavská 67 nejpozději v 8.30. Pokud se do té doby nedostavíte osobně, v případě vyššího počtu zájemců může být poté Vaše registrace zrušena a rezervované místo obsazeno.

Odjezd je v 9:00. Předpokládáný návrat do Brna kolem 17.00.

Vzhledem k charakteru akce je vyžadováno společenské oblečení nejlépe v tmavé barvě (jde o projev piety mrtvým), nikoliv sportovní (jako rifle, šustáky, tepláky, kraťasy, trička).

Autobus je vypraven za přispění NFOH.

Volné vstupy do výstav

5. 7. Den slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje
2. 8. Evropský den připomínky holokaustu Romů

Všechny programy se konají v Muzeu romské kultury, není-li uvedeno jinak. Změna programu vyhrazena. Z uvedených akcí bude pořízen fotografický a audiovizuální záznam. Materiál může být zveřejněn.

Otevírací doba
Úterý–Pátek 10–18h
Neděle 10–18h

Muzeum romské kultury, s. p. o.
Bratislavská 67, 602 00 Brno
+420 775 407 065
media@rommuz.cz

facebook.com/muzeum.romske.kultury
instagram.com/muzeumromskeskultury
twitter.com/muzeumromskeku1
linkedin.com/company/muzeum-romske-kultury

červenec – září 2019

rommuz.cz

muzeum

romské

kultury

Foto: Cimbalista Jan Gašpar Hriško, 70. léta 20. stol. Foto: Autor neznámý, ze sbírky Muzea romské kultury

stálá expozice

Příběh Romů

Dějiny Romů od starověké Indie až po události II. světové války a současnost. Možnost komentovaných prohlídek v ceně vstupného po předchozí domluvě na e-mailu: lektor@rommuz.cz nebo tel.: +420 545 214 419.

přechodné výstavy

8. 5. 2019 – 3. 5. 2020

Lavutara. Cestami romských muzikantů a jejich písní

Od šlechtických dvorů, venkovských muzik, městských kaváren až po prestižní světová pódia jsou Romové světu známi jako hudebníci, neboli lavutara. Hudba Romů je akademická i neškolená, oficiální i spontánní, zpívaná i instrumentální, domácí i virtuózní. Přes fascinující rozmanitost jejích podob, žánrů a druhů pro ni ale zůstává již po staletí charakteristické, jak nezastupitelné a neodlučitelné provází běžný i sváteční život Romů. Skrze hudbu Romové poznávají svět a svět skrze hudbu poznává Romů.

Výstavní projekt Lavutara vznikl ve spolupráci s desítkami hudebníků, organizátorů hudebního života, výrobců a opravářů hudebních nástrojů a dalších pamětníků. Představuje hudbu Romů jako živou kulturu z perspektivy jejich aktérů na základě výzkumu sledujícího několik významných hudebních rodin v Brně v období od poválečných let do současnosti, ve kterých se předává hudební řemeslo z generace na generaci. **Kurátoři:** Matyáš Dlab, Anna Babjárová, Gejza Horváth, Zbyněk Andrš

Doprovodný program k výstavě:

- Hudební léto v Muzeu romské kultury**
25. 7. 17h Komentovaná prohlídka výstavy
19h Večer autorské tvorby, během kterého zazní legendární brněnské písně. Na jednom pódiu vystoupí **Zdeněk Lázek & V.I.P. Band** a písničkář **Gejza Horváth**.
19. 9. 16–18h **Dust in the Groove** – hudební workshop pro děti k výstavě Lavutara: dětský workshop improvizace, zvukových možností a hudebního tvoření s Radimem Hanouskem a jeho hosty (nástroje s sebou!)
18h Kurátorská prohlídka s Gejzou Horváthem

veřejné akce

20. 8. 2019 11h

Pietní akt v Hodoníně u Kunštátu

Během pietního aktu budou vystaveny oceněné studentské práce vítězů Soutěže Emilie Machákové a Karla Holomka s tématem připomínky romského holokaustu pro studenty a absolventy AVU a HAMU. Zazní i oceněná skladba op. 42 „1396“ pro altový saxofon, malý buben a činel věnovaná Památníku Hodonín u Kunštátu a památce obětí romského holokaustu, která vznikla díky soutěži na Katedře skladby na HAMU.

25. 9. 2019 17–20h

Lety

Den otevřených dveří v prostorách bývalého vepřína, poslední příležitost vidět areál před demolicí, seznámení s průběhem prací na úpravě pietního místa, prezentování výsledků archeologického průzkumu.

Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)

1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)

1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)

menší formát – 7 Kč/cm²

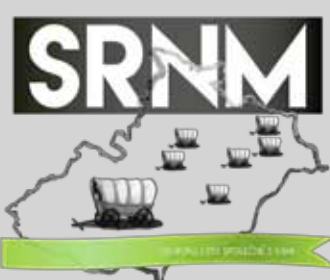
Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%

žádosti o inzerci na: holomkova@srnm.cz

Vydávání Romano hangos

podporuje Ministerstvo kultury
České republiky

Vážení čtenáři, pokud jste dostali tyto noviny do schránky, pravděpodobně zpracováváme vaše osobní údaje (jméno, adresa) za účelem doručování těchto novin. Pokud nesouhlasíte s tímto zpracováním, napište nám na srnm@srnm.cz a my vás z databáze vyřadíme.

Adresa redakce
Romano hangos
a Společenství
Romů
na Moravě

Bratislavská 65a,
Brno 602 00
tel.: 545 246 673
www.srnm.cz

číslo účtu:
230 0066 1977/2010

HUDEBNÍ LÉTO

V MUZEU ROMSKÉ KULTURY

27. 6. 2019

17:00 – Komentovaná prohlídka výstavy Lavutara. Cestami romských muzikantů a jejich písní
19:00 – OPEN STAGE – otevřené pódium pro začínající i zkušené muzikanty. Chcete vystoupit v Muzeu romské kultury se svou skupinou či sólově? Kontaktujte nás na našich sítlích nebo na některém z koncertů Hudebního léta.

25. 7. 2019

17:00 – Komentovaná prohlídka výstavy Lavutara. Cestami romských muzikantů a jejich písní
19:00 – Večer autorské tvorby, během kterého zazní legendární brněnské písně. Na jednom pódiu vystoupí Zdeněk Lázek & VIP Band a písničkář Gejza Horváth.

Projekt vznikl za finanční podpory statutárního města Brna

Muzeum romské kultury
Bratislavská 67, 602 00 Brno
+420 775 407 065
media@rommuz.cz
www.rommuz.cz
f muzeumromske.kultury

MINISTERSTVO KULTURY

• | • | • |

A2

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury České republiky. Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154.

Redakce: Sabir Agalarov (šéfredaktor) romanohangos@gmail.com; Alica Heráková, Jan Horváth-Döme, Tomáš Ščuka. Sazba: Radim Šašinka. Elektronická verze: www.srnm.cz. Redakční rada: Roman Čonka, Prešov;

Alica Heráková, Brno; Drahomír Radek Horváth, Děčín; Ivona Parčiová, Brno; Barbora Antonová, Brno; Margita Racová, Brno. Adresa redakce: Bratislavská 65a, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: rhangos@volny.cz.

IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010. Tiskne: Samab press group, a.s, Cyrilská, Brno. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.